

between Ferdinand of Habsburg and John Szapolyai“). Iako su ti događaji dobro poznati, sâm aspekt vojne organizacije do sada se nije toliko istraživao.

Skup je završio prijemom na Hrvatskom institutu za povijest, a zadnjeg je dana sudionicima omogućen razgled srednjovjekovnih jezgri Zagreba uz vodstvo Nevena Budaka i Zrinke Nikolić Jakus te uz pomoć Brune Škreblina. Zainteresiranim je sudionicima skupa također dan ranije omogućen posjet Riznici zagrebačke katedrale.

Mnogi sudionici skupa izrazili su zadovoljstvo znanstvenom i prijateljskom atmosferom skupa koja je omogućila i mnoge neformalne dogovore o kasnijoj istraživačkoj i izdavačkoj suradnji. Predviđeno je i objavljivanje tekstova izlaganja u više časopisa s međunarodnom recenzijom u Mađarskoj, Austriji, Slovačkoj, Poljskoj i Hrvatskoj. Domaćin sljedećeg MECERN-ove konferencije bit će 2020. Gdanjsk.

*Marija Bijelić, Sven Lončar,
Sunčica Markanović, Zrinka Nikolić,
Zoran Turk, Nikola Vukobratović*

Međunarodna konferencija *The Tito-Stalin Split 70 Years After* [‘Sukob Tita i Staljina: 70 godina kasnije’], Zagreb – Goli otok, 28. – 30. lipnja 2018.

Povodom sedamdesete obljetnice Rezolucije Informbiroa i sukoba Tita i Staljina, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u suradnji s Odsjekom za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, organizirao je trodnevnu međunarodnu konferenciju pod naslovom *The Tito-Stalin Split 70 Years After*. Konferencija se dva dana (28. – 29. lipnja) odvijala u Zagrebu, a zadnjeg dana konferencije, 30. lipnja, na Golome otoku.

Svečano otvorenje konferencije održalo se u večernjim satima 28. lipnja na Krležinu Gvozdu, u vrtu kuće Miroslava Krleže u Zagrebu. Na samome početku puštena je projekcija kratkog filma o Šestom kongresu Komunističke partije Jugoslavije iz 1952. godine, koju su pripremili arhivisti iz Hrvatskog državnog arhiva. Zatim je glumac Luka Dragić literarnim performansom evocirao dramatičnost događaja koji su obilježili 1948. godinu, čitajući ulomke Krležinih tekstova i govora Nikite Hruščova s 20. kongresa Komunističke partije Sovjetskog Saveza iz 1956. godine. Nakon umjetničkog uvoda publici se obratio Tvrtko Jakovina s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, jedan od glavnih organizatora konferencije. Istaknuo je važnost ovoga znanstvenog skupa u obilježavanju sukoba dvojice vođa s početka Hladnoga rata zbog velikog utjecaja koji je taj povijesni događaj imao ne samo na Jugoslaviju i SSSR već i na cijelu Europu i svijet. Zahvalio je svojim suorganizatorima i drugima koji su pomogli u realizaciji ove konferencije. Zatim je nekoliko riječi zahvale izrekao Božo Repe, s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, još jedan od članova organizacijskog odbora. Otvorenje je zaključeno projekcijom dvadesetominutnog jugoslavenskog crtanog filma *Veliki Miting*.

Sljedeći dan konferencije započeo je radno u prostorijama Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Izlagačima i gostima najprije se obratio Martin Previšić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, član organizacijskog odbora konferencije, istaknuvši kako je namjera skupa ponuditi nove perspektive i reinterpretacije različitih aspekata sukoba između Tita i Staljina koji već desetljećima zaokuplja suvremenu historiografiju bivših članica Jugoslavije i šire. Dvadeset i dvoje izlagača, podijeljenih u pet skupina, imalo je na raspolaganju petnaest minuta da izlože teme svojih istraživanja.

Moderator prve izlagačke skupine bio je Tvrtko Jakovina. Nažalost, Mark Kramer (Sveučilište Harvard) nije održao svoje izlaganje *Stalin and the Soviet-Yugoslav Split*, pa je čast da započne slijed izlaganja pripala Peteru Ruggenthaleru (Sveučilište u Grazu). On je u izlaganju *The Concept of Neutrality in Stalin's Foreign Policy, 1945–1953* govorio o važnosti njemačkog i austrijskog pitanja u kontekstu sukoba Tita i Staljina. Pokazao je kako je Staljinu Austrija koristila u odnosu na širenje sovjetskoga utjecaja u Istočnoj Europi. Istaknuo je da su Staljinu Titovi teritorijalni zahtjevi prema Koruškoj, koje je do 1948. podržavao, predstavljali razlog za isključivanje Jugoslavije iz Istočnoga bloka. Odbijanje potpisivanja austrijskoga Državnog ugovora zbog Jugoslavije, značilo je da Staljinu ipak nije bilo u interesu napuštanje sovjetske okupacijske zone u Austriji i da su postojale pretpostavke kako bi Austrija mogla biti potencijalna zona za napad na Jugoslaviju. Ruggenthaler je zaključio izlaganje tezom poticajnom za razmišljanje: kako bi sovjetska blokada austrijskog Državnog ugovora bila uklonjena 1948. da je Staljin, umjesto zbog ideoloških devijacija, Tita optužio zbog jugoslavenske vanjske politike.

Petar Dragišić (Institut za noviju istoriju Srbije) u *Walking a Tightrope: Tito's Regional Ambitions and the Cominform Resolution* tezu da je jugoslavenska politika na Balkanu bila rezultat Titova laviranja između dvaju blokova i regionalnih sporova propitivao je analizom jugoslavenskih odnosa s Bugarskom, Albanijom, Grčkom, Austrijom i Italijom prije i nakon objave Rezolucije Informbiroa. Konflikt s Moskvom, objašnjavao je Dragišić, primorao je Tita da napusti svoje ambicije o uspostavi jugoslavensko-bugarske federacije, albansko rukovodstvo koje je zdušno pomagao okrenulo mu je leđa i postalo jednim od žešćih jugoslavenskih kritičara. „Treća runda“ u Grčkoj, teritorijalni sporovi oko Koruške i Trsta za Jugoslaviju su završili neuspješno. Pod prijetnjom sovjetskog napada, Tito je morao zaštititi granice Jugoslavije. Ipak, ni u trenutku kad je sovjetska prijetnja počela jenjavati, on nije stekao utjecaj na Balkanu, već je geopolitičku strategiju usmjerio na zemlje Trećeg svijeta.

Posljednji izlagač iz prve skupine, Ivo Goldstein (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), izlaganjem *The Tito-Stalin Split 1948 as a Personal Conflict* pokazao je da sukob 1948. nije bio samo ideološki i politički već i osobni. Personalnu razinu sukoba između dviju karizmatičkih osobe – Tita i Staljina – Goldstein je nijansirao kratkim osvrtom na njihov prijateljni pozitivan odnos, koji se počeo narušavati prvim neovisnim pobjedama Narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji tijekom rata. Titova hrabrost, popularnost i kult ličnosti, rekao je Goldstein, samo su pobuđivali Staljinove sumnje. Za potonjega je Titova neposlušnost 1948. bila ujedno i opasnost i izazov.

Moderatorsko mjesto u drugome bloku izlaganja zauzeo je Martin Previšić. Prvi je izlagao Božo Repe (Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani) naslovom *How Slovenia Became the Westernmost Part of the Eastern World at the Time of the Cominform*. Predavanje je započeo opisom posljedica sukoba s Informbiroom u Sloveniji, koje su rezultirale traženjem alternativnog puta u socijalizam i postupnu liberalizaciju, odnosno prodiranje zapadnih utjecaja pedesetih godina. Liberalizaciju je karakteriziralo smanjenje represije,

napuštanje kolektivizacije, slobodnija unutrašnja trgovina, modernizacija bankovnog sistema itd. Nakon što je riješeno pitanje granica s Austrijom i Italijom, bila je moguća usporedba s kapitalizmom. Repe je nabrojio nekoliko sfera u kojima je utjecaj imao Zapad: u industriji (kućanski aparati, tekstil), kulturi (film i glazba), motorizaciji i općenito podizanju životnog standarda i prihvaćanju konzumerizma.

Sljedeći izlagač, Stefano Bianchini (Sveučilište u Bologni), u *The Tito-Stalin Split, the Italian Left and the Fascination of the anti-Stalinist Communism* objašnjavao je utjecaj raskola između Tita i Staljina na talijansku ljevicu, dok su se unutar nje same zbivale podjele. Talijanske reakcije na sukob 1948. bile su raznolike, a Bianchini je istaknuo tri najvažnije: upute koje je Giuliano Pajetta dobio od Palmira Togliattija da zauzme ambivalentan stav prema sukobu, razlike u reakcijama socijalističkoga i komunističkoga tiskax te nezgodnu političku poziciju u kojoj se našao Valdo Magnani kada je prihvatio ideju alternativnog puta u socijalizam.

Marie-Janine Calic (Sveučilište Ludvig Maksimilijan u Münchenu) u *Tito, the Policy of Active Coexistence and the German Question (1968-1975)* odlučila je istražiti dugotrajne posljedice sukoba 1948. u 1960-ima i 1970-ima te jugoslavensku doktrinu „mirne koegzistencije“ u odnosu na njemačko pitanje u procesu detanta. Prikazala je Titove metode kojima je pridonio približavanju Zapadne i Istočne Njemačke. Politika nesvrstanosti, Titove diplomatske vještine, odnosi sa Zapadom i normalizacija odnosa sa Sovjetskim Savezom Tita su, prema riječima Calic, pretvorile u posrednika između dvaju suprotstavljenih blokova. Tu je politiku temeljio na principima suvereniteta, nemiješanja, suradnje i povjerenja te time pridonosio mirenju i modernizaciji u hladnoratovskim sporovima.

Andrej Edemskij (Institut za slavenske studije Ruske akademije znanosti) na početku izlaganja *Soviet Information Policy During Soviet-Yugoslav Conflict and Normalization: Between Propaganda and Objective Briefing (1948-1958)* predstavio je dosadašnju postsocijalističku historiografiju o problematici kominformizma, napose rusku historiografiju od Anikejeva do Gibijanskoga. Zatim je informirao publiku o djelatnosti Telegrafске agencije Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika (TASS), o korespondenciji između TASS-a i sovjetskog rukovodstva. Sadržaj pisama otkriva da je bilo razmjene mišljenja o situaciji u Jugoslaviji, o točkama Rezolucije Informbiroa, objašnjenja i objektivnog informiranja. Prevodili su se novinski članci i korespondencija između Beograda i Moskve. Pedesetih godina prošloga stoljeća TASS nije imao izravne informacije iz Jugoslavije o aferi Đilas. Cilj izlaganja bio je predočiti promjene u propagandnim aktivnostima Telegrafске agencije Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika, koje su za vrijeme sukoba bile na vrhuncu, a kasnije su se postupno smanjivale.

Moderator treće skupine bio je Božo Repe. O interesu jugoslavenske Službe državne sigurnosti (SDS) za djelatnost osumnjičenih kominformovaca nakon što je konflikt prestao, u izlaganju *The Office of State Security (SDS) and Surveillance of Cominform Supporters After Goli Otok* govorio je Christian Axboe Nielsen (Sveučilište u Aarhusu u Danskoj). U Hrvatskom državnom arhivu pronašao je dokumente na kojima temelji tezu da je interes tajne policije bio neprekidan. Povratnike s Golog otoka optužene zbog podrške Staljinu Služba državne sigurnosti budno je pratila. Istaknuo je da kad god bi se u odnosu između SSSR-a i Jugoslavije pojavile nesuglasice, nadzor nad iblevcima počeo bi se zaoštavati. U vrijeme istaknutih vanjskopolitičkih događaja u uredima Službe državne sigurnosti stvarali bi se dokumenti s naslovima u skladu s partijskim metajezikom. Neke je od tih naslova Nielsen iznio u svom izlaganju. Posljedice sukoba 1948. vidljive su u dokumentu

nastalom za vrijeme Titova boravka u bolnici, kada postoji bojazan da bi nakon smrti predsjednika moglo doći do sovjetske invazije. Intenzitet budnosti SDS-a ne jenjava ni 1990., rekao je Nielsen.

Bojan Balkovec (Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani) u *Party Cells Support Measures Against Hebrang and Žujović* analizirao je vanjske (pismo, materijal, tinta) i unutarnje karakteristike izvora (struktura, jezik, stil) iz ljubljanskog arhiva, koji sadrže mišljenja slovenskih lokalnih partijskih ćelija o partijskim mjerama poduzetima protiv Andrije Hebranga i Sretena Žujovića. Analizom je utvrdio da su uglavnom pisani rukom ili pisaćim strojem na papiru različitih vrsta i veličine, a osobe koje su ih pisale u međuratnom razdoblju živjele su u zonama pod talijanskom ili njemačkom okupacijom pa se pojavljuju tipfeleri u pisanju na slovenskom jeziku ili u pisanju imena Hebranga i Žujovića. Balkovec je pretpostavio da je dužina teksta u izricanju podrške partijskoj odluci o isključenju dvojice optuženih ovisila o namjeri partijskih ćelija da naglase svoj pravovjerni stav na liniji Komunističke partije Jugoslavije.

Aleš Gabrič (Institut za suvremenu povijest, Ljubljana) govorio je o pristalicama Rezolucije Informbiroa u Sloveniji (*Cominform Supporters in Slovenia*). Istaknuo je da kominformizam nije bio jako raširen među Slovencima. Tablično je prikazao socijalnu strukturu slovenskih ibeovaca, razlike u postocima uhićenih u periodu masovnih uhićenja. Najviše je među pristalicama Rezolucije bilo intelektualaca, profesora i studenata Sveučilišta u Ljubljani. Osvrnuo se i na teškoće u traženju zaposlenja i u ostalim aspektima svakodnevnoga života s kojima su se suočavali nakon povratka iz zatvora. Posebno je naglasio slučaj Dragotina Gustinčića, koji je optužen kao ibeovac prije nego što je sama Rezolucija bila objavljena.

U izlaganju *The Role of Russia and the Soviet Union in the History of Prekmurje* Darje Kerec (Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani) moglo se čuti o utjecaju Ruske revolucije 1917. i o odnosu prema Sovjetskom Savezu prije i nakon sukoba 1948. na području Prekmurja. Detaljno je govorila o događajima u kojima je, prihvativši mađarski boljševizam, a kasnije kontrarevolucionarne ideje, sudjelovao Vilmoš Tkalec. U međuratnom je razdoblju tisak bio negativno nastrojen prema boljševizmu, marksizmu i socijaldemokraciji. Istaknula je da se odnos prema Sovjetskom savezu krajem rata promijenio ulaskom Crvene armije u Mursku Sobotu i oslobođenjem Prekmurja. Sukob 1948. imao je za posljedicu ilegalno prelaženje stanovništva preko granice, progone, uhićenja te je negativno utjecao na ekonomiju. Ovo sadržajno i zanimljivo izlaganje Kerec je zaključila pričom o demonstrativnom aktu stanovnikâ Murske Sobote koji su na spomeniku Pobjede u čast ruskom oslobađanju Prekmurja zamijenili Staljinov lik Lenjinovim sa željom da izbrišu podsjetnik na staljinistički Sovjetski Savez.

Četvrtom skupinom predsjedao je Stefano Bianchini. Nešto drugačiju metodologiju i perspektivu predstavio je Boris Stamenić (Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću) u izlaganju *Humour, Mockery And Visual Representation in the Context of the Tito-Stalin Split*. Strategije delegitamacije antagonističke strane na temelju humora i ismijavanja, demonstracija ideološke pravovaljanosti i ukazivanja na zastranjenost protivnika u sukobu Tita i Staljina tražio je u stripovima i crtanim filmovima. Analizirao je jugoslavenski antistaljinistički propagandni crtani film braće Neugebauer, *Veliki Miting*. Jugoslavija je prikazana kao prosperitetna zemlja, a SSSR kao kolonijalna izrabljivačka zemlja u kojoj lik urednika sovjetskih novina utjelovljuje aberaciju vrijednosti i ciljeva komunističkog pokreta. Ideološki karakter konflikta u crtanom je filmu od manje važnosti, dok nacionalni stereotipi na primjeru Albanije iskaču u prvi plan. Stamenić je zaključio izlaganje napomenom o važnosti vizualnih izvora

za kritičko propitivanje suvremene povijesti i nacionalnih stereotipa te pozvao publiku da se uključi u analizu takvih izvora s fokusom na različite aspekte sukoba.

Dragomir Bondžić (Institut za savremenu istoriju, Beograd) započeo je izlaganje *Repercussions of the Tito-Stalin Split 1948 on Belgrade University* s nekoliko riječi o povijesti Sveučilišta u Beogradu i ograničio temu na posljedice sukoba 1948. godine koje su se odrazile na Sveučilište. Najdramatičnije posljedice sukoba bile su kontrola, progon i isključivanje profesora i studenata sa Sveučilišta. Bondžić je iznio brojčane podatke o uhićenim i isključenim profesorima i studentima, posebno naglasivši sudbine dvojice profesora, Mirka Markovića i Marka Vranješevića. Posljedice na beogradsko Sveučilište imale su i promjene u procesu podučavanja koji se više nije odvijao po sovjetskom modelu, a nekorištenje sovjetskim udžbenicima i napuštanje dosega sovjetske znanosti označilo je postupno približavanje zapadnom uzoru.

O odnosu Srpske i Ruske pravoslavne crkve govorio je Klaus Buchenau (Sveučilište u Regensburgu) u *Brotherhood in Crisis: The Orthodox Serb-Russian Network Before, During and After the Tito-Stalin Split*. Krajem Drugog svjetskog rata staljinistički model u Istočnoj Europi uključivao je i spajanje prošlosti i tradicije pravoslavnom simbolikom. Na Sovjetski Savez gledalo se kao na nasljednika pravoslavne, predrevolucionarne Rusije i vječnog prijatelja. Iako je postojao rusofilski osjećaj u redovima Srpske pravoslavne crkve, on nije bio uvijek jednakog intenziteta. Zbog represija KP Jugoslavije nad Crkvom, Srpska patrijaršija odbijala je boljševizam i komunizam. Od 1948. u redovima Srpske pravoslavne crkve rusofilski su osjećaji ponovno prisutni; vjerovalo se da se Jugoslavija i SSSR moraju zajedno boriti protiv vatikanskog imperijalizma te je prevladavalo mišljenje da je jugoslavenski komunizam gori od staljinizma, no kako nije imala stvarnu moć, Crkva nije mogla biti odlučujući faktor u sukobu dviju zemalja.

Posljednju je skupinu izlaganja ponovno predvodio Jakovina, a s prvim se izlaganjem nadovezao John P. Kraljic (Hrvatska akademija Amerike). U *Yugoslav-American Communities and the Tito-Stalin Break* govorio je o zajednici Hrvata u Sjevernoj Americi i Kanadi. Na podršku hrvatsko-američke zajednice partizanima u Drugom svjetskom ratu utjecale su ljevičarske, komunističke ideje. Spomenuo je bitne ličnosti koje su djelovale u Americi i Kanadi (Stjepana Cvijića, Nikolu Kovačevića, Srđana Pricu, Stevana Dedičera itd.). Sukob 1948. postavio je jugoslavenske komuniste u Americi uz bok Staljinu. Stajališta prema Jugoslaviji Kraljic je prikazao kroz novinske članke iseljeničkog tiska poput *Jedinstva* ili *Hrvatskog svijeta*. Završio je izlaganje opaskom o historiografiji i upozorio na neke bitne osobe i događaje koje bi trebalo uključiti u daljnja istraživanja.

Priče jugoslavenskih ibeovaca u inozemstvu, posebno u Čehoslovačkoj, o titoističkim progonima „poštenih komunista“ izazvale su zanimanje u Ondřeja Vojtěchovskog (Karlovo sveučilište u Pragu) u izlaganju *Narratives on the Titoist Repressions in the Circles of Yugoslav Cominformist Exile (in Czechoslovakia)*. Pristajanje Jugoslavena u inozemstvu uz Rezoluciju Informbiroa bilo je uvjetovano rusofilskim osjećajima, neupitnošću poslušnosti Staljinu, poticajima komunista u zemljama u kojima su se našli ili sasvim osobnim razlozima. Bitan faktor u takvoj odluci bilo je ubojstvo generala Arse Jovanovića, smatra Vojtěchovský. Titoistička represija bila je glavni argument za jugoslavensku izdaju. No, pedesetih su godina svjedočanstva povratnika s Golog otoka, među njima Vladimira Dapčevića, uvjerila ibeovce u emigraciji da zadrže svoje antititoističke stavove.

David Tompkins (Carleton College, SAD) u *Imagining Yugoslavia in Warsaw and East Berlin in the Early Cold War: The Tito-Stalin Split and Its Effects on Polish and*

East German Society zanimale su promjenjive predodžbe Jugoslavije u Poljskoj i Istočnoj Njemačkoj. Pozitivnu predodžbu Jugoslavije kao saveznice u izgradnji socijalizma u Istočnoj Njemačkoj i Poljskoj 1948. zamijenila je negativna predodžba koja se isticala u novinskim člancima, predstavama, brošurama i knjigama. Negativna slika o neprijateljskoj Jugoslaviji služila je kao pedagoški alat koji je trebao upozoriti komunističke partije Poljske i DDR-a na izbjegavanje njezinih pogrešaka i isticanja staljinističke partijske doktrine. Jugoslavija je postala simbol za korupciju, hipernacionalizam, izdaju pravilnih komunističkih ideala itd. Međutim, Tompkins je naveo da pozitivna poratna predodžba o Jugoslaviji nije u potpunosti izbrisana. Poticali su je oni koji su željeli i vjerovali u mogućnost promjene i alternative staljinističkom sistemu.

Péter Vukman (Sveučilište u Szegedu) podijelio je svoje izlaganje *The History of Yugoslav Cominformist Emigrants in Hungary (1948–1953)* na tri dijela. Najprije je ukratko opisao povijest ibeovskih emigranata koji su azil potražili u Mađarskoj, zatim se osvrnuo na socijalnu strukturu ibeovaca i svakodnevne poteškoće zbog nepoznavanja jezika te na one povezane s financijama, pronalaskom smještaja itd. Vukman je objasnio da su ibeovski emigranti u Mađarskoj potjecali iz nižih društvenih slojeva; bili su većinom seljačkog podrijetla. Naposljetku je razjasnio političku aktivnost emigranata u propagandnom ratu protiv Jugoslavije putem radiostanica, novina i distribucije brošura, a dotaknuo se i ambivalentne interakcije ibeovaca s mađarskim Državnim sigurnosnim uredom (AVH). Govorio je i o političkom suđenju Lazaru Brankovu, vođi ibeovskih emigranata u Mađarskoj i trećeoptuženom u procesu Lászlú Rajku, u kojem je Brankov imao zapaženu ulogu u optužbama protiv Jugoslavije.

Maximilian Graf (Europski sveučilišni institut u Firenci) u izlaganju *Upside-Down: Bilateral and Transnational Relations Between Austria and Yugoslavia Before and After 1948* bavio se povezanošću bilateralnih odnosa Austrije i Jugoslavije s trščanskim pitanjem. Usto, fokusirao se na objašnjenje odnosa između austrijskih i jugoslavenskih komunista. Istaknuo je da su se odnosi ovih dviju zemalja, opterećeni teritorijalnim konfliktom, postupanjem prema manjinama itd. od 1948. počeli vidno poboljšavati. Suprotno tome, kazao je Graf, izvrsni odnosi austrijskih i jugoslavenskih komunista od 1948. drastično su se pogoršali jer je KP Austrije stala na stranu Staljina.

Karlo Ružičić-Kessler (Slobodno Sveučilište Bozen-Bolzano) u izlaganju *The Tito-Stalin Split and its Effects on Communist Party Relations: A Case Study* na vrlo jasan način raščlanio je dinamiku podjela i mješavinu interesa prije i nakon sukoba s Informbiroom u Komunističkoj partiji Slobodnog Teritorija Trsta (KP STT), odnosno KP Julijske Venecije, proizašlu iz rivaliteta između Jugoslavije i Italije oko pitanja Trsta. Podjele 1948. u KP STT-a na jugoslavensku struju i prosovjetsku struju na čelu s V. Vidalićem samo su produbile neslaganja KP Jugoslavije i KP Italije do pomirenja s SSSR-om. Ni Beograd ni Rim nisu mogli potpuno kontrolirati situaciju unutar KP Slobodnog Teritorija Trsta, a 1948. pokazala je da je sukob sa Staljinom jednu buntovnu grupu zamijenio drugom.

Tvrtko Jakovina odlučio je pisati o turneji nogometnog kluba Hajduk Split po Australiji i Novom Zelandu početkom srpnja 1949. U radu pod naslovom *Against the Betrayal of Tito's Gang. Tour of Hajduk Soccer Team in Australia and their Fight against the Cominform Supporters in 1949* uključit će analizu utjecaja kominformističkih ideja na članove zajednice australskih i novozelandskih Hrvata, koja će se temeljiti na privatnoj zbirci građe Božidara Novaka, člana CK SKH i direktora *Vjesnika*.

Martin Previšić u svom će se članku naslova *The 1948 Split and the New Round of Factional Battles within the Communist Party of Yugoslavia: Parallel Biographies and*

Histories baviti prvom partijskom čistkom potaknutom strepnjom da će u Jugoslaviji prevladati potpuni utjecaj Sovjetskog Saveza. Sukob 1948. izazvao je strah od svrgavanja postojećeg rukovodstva uz pomoć Sovjetskog saveza i zamjenom jugoslavenskog rukovodstva onim ideološki bližim Staljinu. Stari komunisti, frakcionaši, „oktobarci“, koji su dio svojih političkih karijera proveli u SSSR-u i borili se za ideale revolucije, za Tita su predstavljali uznemirujuću prijetnju. Previšić će usporediti tragične sudbine ljudi poput Mirka Markovića, Labuda Kusovca, Nikole Kovačevića, Vicka Jelaske i drugih isključenih partijaca koji su izolirani u zloglasnoj Petrovoj rupi na Golome otoku i tako onemogućeni u naumu da zbace Tita.

Nakon dinamičnog i sadržajnog prethodnog dana, ispunjenog interesantnim izlaganjima uglednih povjesničara, za posljednji dan konferencije bio je predviđen posjet Golom otoku. Izlagačima s konferencije u zasluženom predahu pridružili su se polaznici izbornog kolegija *Sukob Tito Staljin i Goli otok* s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i gosti konferencije. Previšić je uz Jakovinine prevoditeljske sposobnosti predvodio razgledavanje Golog otoka te održao nekoliko kraćih izlaganja o povijesti i ustroju logora na otoku.

Kao što je iz ovog osvrtu vidljivo, skup je imao veliku važnost te je primjetno da su organizatori uložili mnogo truda u nastojanju da se prikladno obilježi sedamdeseta obljetnica sukoba. Iznesene su mnoge nove teze i rezultati istraživanja, a otvorena su i nova pitanja za buduća istraživanja. Dojmljivo otvorenje konferencije, predavanja eminentnih stručnjaka i profesionalna organizacija samo su neki od razloga zbog kojih će ova konferencija ostati zapamćena, a tome će pridonijeti i najavljena publikacija ovdje prikazanih izlaganja.

Marta Janković

International Balkan Annual Conference

Crossing the Frontier in the Anatolia-Balkans-Central Europe: A Complex Relationship in History, Arts, Economy, and Law, Zagreb, 26. – 27. rujna 2018.

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 26. i 27. rujna 2018. godine održana je međunarodna konferencija *Crossing the Frontier in the Anatolia-Balkans-Central Europe: A Complex Relationship in History, Arts, Economy, and Law* u organizaciji Sveučilišta Istanbul (*Istanbul Üniversitesi*) te Odsjeka za povijest i Katedre za turkologiju Odsjeka za hungarologiju, turkologiju i judaistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o osmoj u nizu konferencija *International Balkan Annual Conference* (IBAC; <http://ibac.istanbul.edu.tr/>), koje Sveučilište Istanbul jednom godišnje organizira u zemljama regije. Prijašnje su konferencije održane u Sofiji, Beogradu, Prištini, Skoplju, Bukureštu, Tirani i Sarajevu, dok će se sljedeća, prema najavi, organizirati u Moldaviji.

Na zagrebačkoj je konferenciji sudjelovalo šezdesetak sudionika iz osam europskih zemalja (Turska, Rumunjska, Velika Britanija, Poljska, Nizozemska, Rusija, Srbija i

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

50

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2018.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 50, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Izvršni urednik / Executive Editor

Nikola Anušić

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

Lektura / Language editors
Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)
Dražen Nemet (engleski / English)

Tisak / Printed by
Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued
200 primjeraka / 200 copies

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*